Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1977/78:3

med anledning av motion om tjänsteutmärkelser

Motionen

Motionen 1976/77:1273 av Per-Erik Nisser (m) och Tore Nilsson (m) behandlar vissa frågor om utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst". I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om vidtagande av sådan åtgärd att genom övergångsbestämmelser vissa personalkategorier tillförsäkras vederbörlig tjänsteutmärkelse och att medaljen fortsättningsvis präglas i åttonde storleken för att erhålla ett högre guldvärde.

Motionärerna anför att ett antal under åren 1947–1968 pensionerade statstjänstemän i ordensmeriterande lönegrad inte synes ha erhållit utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst". Detta förhållande bör enligt motionärerna rättas till i efterhand. I motionen sägs också att andra personalkategorier har blivit missgynnade. Bl. a. pekas på de grupper som på grund av bristande samordningsregler gått miste om utmärkelsen vid övergång från kommunal till statlig tjänst. Som exempel anförs sådana lärare vid lärarhögskolor som meriterat sig för sina nuvarande befattningar i kommunal tjänst, t. ex. såsom folkskollärare, och därmed inte uppnår tillräcklig kvalifikationstid i statlig tjänst. Motionärerna påpekar också att avsaknaden av samordnande regler drabbat viss lärarpersonal som vid gymnasiernas kommunalisering övergått från statlig till kommunal tjänst. Även viss militärpersonal nämns i sammanhanget.

I motionen framhålls också att det är önskvärt att den anställde antingen han väljer medalj eller armbandsur erhåller ett föremål av ungefär lika värde. Då armbandsuret i dag har ett högre värde anser motionärerna att medaljen bör präglas i en högre valör, i den åttonde storleken.

Tidigare och gällande regler

Enligt regler utfärdade år 1942 fanns medaljen "För nit och redlighet i rikets tjänst" i flera valörer avpassade till personal i olika lönegrader. Från år 1947 präglas medaljen endast i en valör, nämligen i guld av sjätte storleken. Sedan år 1968 kan den anställde välja mellan medalj och armbandsur i guld.

Det statliga medaljväsendet hade tidigare nära samband med ordensväsendet. Systemet innebar att högre tjänstemän förlänades tjänsteordnar, medan personal på lägre nivåer tilldelades medalj. Efter 1947 års ändring av

reglerna för medaljen uppstod tvekan om tjänsteman i ordensmeriterande lönegrad skulle kunna tilldelas medalj i stället för orden i de fall han inte haft tillräcklig kvalifikationstid för att få orden. Praxis skiftade härvidlag inom statsdepartementen med resultat att vissa tjänstemän inte fick någon form av hedersbevisning. Dessa förhållanden ändrades år 1968, så att även de som innehade ordensmeriterande tjänst kunde tilldelas medalj eller armbandsur. De som avböjde intjänad orden kunde dock inte komma i fråga för utmärkelse i form av medalj eller ur.

Belöningssystemet för statsanställda reformerades år 1973 (prop. 1973:91, KU 1973:27). Reformen innebar att utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst" infördes som enhetlig belöning för all verksamhet i statens tjänst samt att statliga myndigheters medverkan i ordensväsendet såvitt gäller utmärkelser till svenska medborgare upphörde.

Enligt nu gällande regler (SFS 1974:225) skall utmärkelsen tilldelas den som visat nit och redlighet såsom anställd hos staten under minst 30 år. Utmärkelsen kan dock komma i fråga redan efter 25 års anställningstid om den anställde avgår med pension. Med anställning hos staten jämställs anställning hos skogsvårdsstyrelse samt, om inte särskilda skäl föranleder annat, anställning i verksamhet som har blivit förstatligad.

Det ankommer på statens personalnämnd (SPN) att meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av kungörelsen.

I SPN:s tillämpningsföreskrifter den 11 november 1974 fastslås att för att få tillgodoräkna sig anställningstid i verksamhet som blivit förstatligad skall arbetstagaren i regel ha varit anställd i den verksamheten vid tidpunkten för förstatligandet. Som exempel på förstatliganden som ägt rum nämns polis- och vägväsendet, enskilda järnvägar och vissa bussföretag. I övrigt saknas samordningsregler för personal som haft både statlig och annan, t. ex. kommunal, tjänst.

Ett stort antal tjänstemän som har statligt reglerade tjänster men inte är anställda av staten står utanför belöningssystemet. Som exempel kan nämnas lärarpersonal samt präster i svenska kyrkan.

Anställda kan, som tidigare nämnts, välja mellan ur och medalj. Uret är ett herr- eller damarmbandsur av 18 karats guld. Cirkapriset i handeln är 1 270 resp. 1 020 kr. Guldvärdet för en medalj i sjätte storleken är 375 kr., medan värdet av guldet i en medalj av åttonde storleken är 850 kr.

Det pris myndigheten får betala för uren är 624 resp. 527 kr. Motsvarande pris för medaljen i sjätte storleken är 530 kr. inkl. tillbehör. För en medalj i åttonde storleken skulle myndigheten få betala 1 075 kr. Angivna priser hänför sig till september 1977.

Sedan ur infördes som alternativ till medalj har de belönade i flertalet fall valt ur. År 1976 erhöll 8 132 personer utmärkelse. Av dessa valde endast 565 personer eller 7 % medalj.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har tidigare behandlat förslag om ändring av reglerna för tjänsteutmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst". År 1973 behandlades i samband med förslag om ändrat belöningssystem för statsanställda en motion om återupptagande av utdelning av medaljen i tolfte storleken som belöning för minst 40 års väl vitsordad tjänst. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionen i sitt betänkande 1973:27 med motiveringen att detaljreglering av medaljväsendets framtida utformning borde ankomma på Kungl. Maj:t i samråd med personalorganisationerna. Riksdagen följde utskottet.

Vid 1975/76 års riksmöte begärdes i en motion att inte bara tjänståren hos staten skulle räknas den anställde till godo utan även eventuella tjänstår inom landsting och primärkommun. Arbetsmarknadsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande (AU 1976/77:4) att i den mån motionärernas önskemål inte redan var tillgodosedda borde frågor av detta slag i första hand lösas av staten och de anställdas organisationer tillsammans. Utskottet utgick från att organisationerna, om de upplevde dessa frågor som ett problem, tog upp dem med vederbörande statligt organ.

Utskottet

Statstjänsteman kan enligt kungörelsen 1974:225 efter 30 års tjänstgöring erhålla utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst". Belöningen har formen av medalj eller armbandsur.

I motionen ges exempel på grupper som sägs ha missgynnats under åren av gällande regler och praxis med följd att de gått miste om utmärkelsen. Motionärerna yrkar att de berörda gruppperna genom övergångsbestämmelser skall tillförsäkras vederbörlig tjänsteutmärkelse.

De grupper som åsyftas av motionärerna är dels vissa under åren 1947–1968 pensionsavgångna statstjänstemän, dels lärarpersonal som övergått från statlig till kommunal tjänst eller omvänt, präster i svenska kyrkan, viss militär personal m. fl. Otvivelaktigt finns det bland de nämnda grupperna personer som anser att de borde ha kommit i fråga för tjänsteutmärkelse. Utskottet anser emellertid liksom föregående år, då utskottet behandlade en delvis liknande motion om det statliga belöningssystemet, att hithörande frågor i första hand bör lösas av staten och de anställdas organisationer gemensamt i den mån de upplevs av organisationerna som ett problem. Motionen bör med hänsyn härtill inte i nu behandlad del föranleda något initiativ från riksdagen.

Motionärerna vill också att medaljen "För nit och redlighet i rikets tjänst", som sedan länge endast präglas i guld av sjätte storleken, i fortsättningen skall präglas i åttonde storleken för att medaljens guldvärde skall motsvara värdet av armbandsuren. Utskottet anser även i detta fall att det närmast ankommer

på de anställdas organisationer att ta upp frågan med staten om de anser detta vara påkallat. På grund av det anförda bör motionen inte heller i denna del föranleda någon åtgärd.

Utskottet hemställer

att motionen 1976/77:1273 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 oktober 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ROLF WIRTÉN

Närvarande: Rolf Wirtén (fp), Bengt Fagerlund (s), Jan-Ivan Nilsson (c), Alf Wennerfors (m), Torsten Stridsman (c), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Filip Fridolfsson (m), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp), Frida Berglund (s) och Sune Johansson (s).

GOTAB 55798 Stockholm 1977